

Strýček Váňa ve víru atrakcí

V dramatu Strýček Váňa, stejně jako v ostatních hrách A.P.Čechova jde o variaci na téma zmarněného života na ruské provincii konce 19. století. Osudy jeho postav, zklamané lásky a nenaplněné ambice však postupem času neztratily na přesvědčivosti a v jejich obrazech se můžeme vidět i my. Změnilo se jen samo divadlo, psychologické pojetí jeho her doplnil ironický nadhled a humor. Snad nejdále u nás ve výkladu Čechova zašel Štěpán Pácl, který jej přiblížil mladým divákům tím, že zachoval smysl textu, ale jednání postav posunul do ironických až extrémních reakcí, komických a téměř artistických čísel. Není divu, že jeho inscenace Strýčka Váni v Divadle Petra Bezruče vzbudila u diváků nadšení, ale u části kritiky i nesouhlas.

Štěpán Pácl dává svým inscenacím osobité rysy a jen tak snadno nelze na ně zapomenout. U Čechovova Ivanova v Národním divadle moravskoslezském to byla scéna svažující se směrem k hledišti, v druhé části hry se sešikmení ještě zvětšilo. Nesnadný pohyb herců tak naznačoval osudové postavení hrdinů. Klíč k pojetí Strýčka Váni našel v monologu: "Nemám rád tenhle dům. Jako bludiště! Šestadvacet pokojů, všichni zalezou a pak si je hleděj." Rozvržena je tak i scéna: vlevo a vpravo dveře a po otevření dvoukřídlových dveří uprostřed se objeví za nimi další obdobné. Uprostřed visí houpačka a vpravo vpředu stojí piáno. Na začátku hry postava postupně otevře a projde všemi třemi dveřmi. Bludiště ovšem může být i metaforou vztahů postav i nitra jich samotných.

Děj se odehrává na statku, kde hospodaří Ivan se svou neteří Soňou. S nimi žijí Ivanova matka Vojnická, stará chůva Marina a zchudlý statkář Tělegin. Přijíždí sem Ivanův přítel Astrov a přes léto tu pobývá profesor v penzi Serebrjakov spolu se svou mladou ženou Jelenou. Jak to u Čechova bývá, je tu kruh nešťastných lásek: jeden miluje druhou, ta zase třetího, kterého miluje taky čtvrtá. A pátý má rád jen sám sebe. Vedle nenaplněných ambicí a lásek se tu jedná o víc. Vše se objasní během dvou dnů a jedné noci. Kromě každodenních záležitostí a vývoje vztahů se dozvíme o názorech postav, ty zásadní vysloví Astrov (do jisté míry jsou to i názory autora). Jednou promlouvá o devastaci krajiny a lidí, jindy jsou to lehce ironické úvahy o tom, co bude za dvě stě, tři sta let...

Pod Páclovým vedením mohou herci rozvinout své charaktery se vši parádou. Nudící se krasavice Jelena (odtažitě povznesená Markéta Haroková) musí strpět mrzoutského egoistického manžela Serebrjakova (Norbert Lichý ve svých nejlepších polohách), přitom se kolem ní točí poblázněný, z kolejí běžného života vyšinutý Ivan (výbušný Přemysl Bureš) i jeho přítel a sok, vnitřně vyhořelý lékař Astrov (suverénní, lehce cynický Tomáš Dastlík). Kolem nich se pohybuje směšný a smířlivý brepta Tělegin (ztělesněný Dušanem Urbanem). Úděl nemilované trpělivě snáší až na ojedinělý výbuch Soňa (v pečlivé drobnokresbě Pavly Gajdošíkové). V pozadí zůstává vdova Vojnická (Marcela Čapková ji předvádí jako afektovanou paničku), Kateřina Krejčí jako chůva Marina stále plete a občas stručně glosuje střety. Michal Sedláček s lehkostí preluduje na piáně a s Josefem Jelínkem zastanou i jiné role.

To, co ve výstavbě inscenace upoutá, jsou překvapivé herecké reakce doprovázející dialog a zejména režisérem navržené a herci s nadšením prováděné atrakce. V prvním dějství zaujme artistický výkon, kdy Jelena na houpačce prolétává přes protilehlé dveře. Především je to však velká noční opilecká scéna s třeštivou klauniádou Vojnického, Astrova a Tělegina a na ni navazující scénka Soni s Astrovem s kysaným zelím. Jindy třeba je při vášnivém objetí stržen obraz, zmínit lze odmáčení nohou či skok do lavoru, vášnivé třískání židlemi, rozvalení kufru se zaprášenými spisy...Vše je přitom využito, z vlákna klubka

roztahaného napříč scénou Marina uplete svetr, v němž pak Tělegin tančí. Rozkývaná houpačka během Sonina odevzdaného monologu přitom působí jako metafora neúprosně plynoucího času.

Páclova inscenace přibližuje Čechova dnešním divákům, hru osvěžuje prvky, které jsou v současném životě všudypřítomné. Za rozhodující považuji, že při své aktualizaci zůstal smyslu autorovy výpovědi věrný. Úspěšný počin, i když ty atrakce někde trochu přechuhují.

Milan Líčka / Ostravablog.cz / 22. února 2014

Mikulka: Strýček Váňa (Divadlo Petra Bezruče)

Před závorkou je nutno zdůraznit, že tenhle Strýček Váňa není vůbec špatná inscenace. Důsledná a cílevědomá režie, několik velmi dobrých hereckých výkonů (mizerně nehraje nikdo) a samozřejmě - ta hra má cosi do sebe. Ale nadšený jsem navzdory tomu z představení neodcházel. Stejně jako nedávno z Čupakabry, jiného Páclova oceňovaného titulu. Nějak se totiž pořád nemohu srovnat s tím, jakým způsobem jsou Páclový inscenace „udělané“, zvláště ty, které se snaží být komediální. A o komediálně se ostravský Strýček snaží velmi, o poznání více, než předepisuje současný český obyčej, podle kterého se Čechova sluší inscenovat zhruba podle receptu dvě třetiny legrace a třetina tragiky.

Dost dlouho mi trvalo, než jsem si ujasnil, v čem je vlastně základ mého nesrovnání se s Páclem (zdaleka to není problém jen těch dvou výše jmenovaných inscenací). Ale teď už jsem si myslím jistý: je to přílišná „okatosť“ režie. Za spoustou scén a situací je až příliš patrná narežirovanost; nepůsobí tak, že se akce odehrávají ze své vnitřní logiky, ale spíš proto, že to tak režisér pečlivě vykoumal a naaranžoval. Možná mám ten problém jen já, ale nějak se mi v případě Páclových režii nedaří jít úplně jednoduše se situací nebo s náladou - neustále mě to rušivě strhává k vyčuhující režii. Takové pocity se samozřejmě dostaví leckdy a leckde, ale nenapadá mě žádný jiný režisér, u kterého by to bylo tak silné a tak časté.

Nejzřetelnější je to pochopitelně u vtipů: třeba když Tělegin žertovně zamotává místnost i všechny přítomné do vlny, kterou pro tento účel pomáhá smotat neustále pletoucí chůvě. Nebo když se Váňa při jedné ze svých rozčílených lamentací vyšplhá na žebřík vztyčený uprostřed pokoje a kolega ho přitom zezadu žertovně jistí hráběmi. A tak dál. Strýček Váňa pracuje s téměř kabaretním žertováním, hrátkami s trapností a banalitou na nejrůznější způsoby, do čehož ukapává zoufalá bezvýchodnost jako voda z protékajícího stropu. Jenže málo platné, když si Váňa v jedné ze scén stoupne do umyvadla, které tu kapající vodu zachytává, je to spíš případ okatě narežirovaného vtipu, než gagu, který by samozřejmě a nerušivě vyplynul z rozehrávané situace.

Vladimír Mikulka / Lidové noviny / 7. února 2014

Divoch Váňa a vybydlený smysl života

Ostravská inscenace Strýček Váňa, veselá tragédie s příchutí vodky, vzešla z prvního tvůrčího setkání hereckého souboru Divadla Petra Bezruče s novým uměleckým šéfem, režisérem Štěpánem Páclm, a potvrdila šťastnou konstelaci.

Pro zasvěcené není novinkou, že soubor dokáže dostát scénickému tvaru, v němž se text částečně prezentuje nehereckými scénickými prostředky a vizualizací. A typově rozdílné herecké individuality jsou dostatečně silné na to, aby dokázaly text i jednotlivé charaktery posunout do nových souvislostí. Ve Strýčkově Váňovi vznikly díky citlivému zkarikování postav a jejich emotivním projevům jasně vyprofilované tragikomické figurky. Ve spojení s Páclovým smyslem pro detail a inscenační nadsázku (obrazy padají ze stěn spolu se ztrátou iluzí, Sonin palčivý problém při konverzaci s Astrovem podtrhuje konzumace kyselého zelí, namísto akademika se stane obětí střelby kniha, za noční bouřky se postavy zjevují na scéně jako strašidla apod.) získala Čechovova hra nemalou dávku temperamentu a otevřela aktuální témata.

Patovou životní situaci a vyprázdněnou podstatu bytí odráží scéna Pavly Kamanové. Interiér domu bez oken má vysoký strop, stěny vymalované monotónním vzorkem a několik dveří do dalších nehostinných místností. Ty prostřední se v ustupující perspektivě opakují a mizí v zrcadle, nastaveném divákům. Rám portálu s širokým prahem odděluje předscénu a opticky ji propojuje s hledištěm. V popředí, byť v nepřímém kontaktu s diváky, se také odehrávají důležité monology postav a z vás se stává spoluobyvatelem labyrintu, strážného chůvou Marinou (Kateřina Krejčí).

Flegmatická „bábinka“ Marina, drama nedrama, neúnavně plete svetry, náhražky hřejivé náruče. Ve zmrtnělém prostoru evokuje žlutá Ariadnina nit „cit, marný jak sluneční paprsek“. Stejně marný je i sluníčkový pozitivismus zchudlého statkáře Tělegina (Dušan Urban), žijícího v permanentním stavu blaženosti toho, kdo nemá co ztratit. Pracovní náčiní leží netknuté ladem, sluha v omšelém kabátě napodobuje přemrštěnými gesty klavírního virtuosa a mimoděk poukazuje na Vojnického domnělý talent, obětovaný ve prospěch Serebrjakova celoživotního díla, z něhož se nakonec vyklubala prázdná bublina.

Vztah člověka k přírodě, evergreen Čechovových dramát, se ocitá v bodu rozpadu. Živly pronikají k osazenstvu domu rozbitou střechou v podstatě násilím. Déšť v nezastavitelném proudu, odlesky slunce jako neosobní odlesky diskokoule. Pouze dráždivý relikv uprostřed scény, houpačka vytržená z kontextu zahrady, provokuje obyvatele k akci. Divoch Váňa se na ní předvádí s výrazem roztouženého opičáka na liáně, nerozhodná Jelena létá na houpačce jak na kyvadle biologických hodin a označuje ji výmluvným vzkazem v podobě růžového šátku, Soňa se z ní snaží vstřebat Jelenino fluidum. Příroda se scvrkla na rozmnožovací pud, vybičované přítomností nedostupné krásky. Astrov se sice v rauši pustí za vyššími ideály a šplhá po houpačce vstříc nebesům, ale prázdnota otvoru ve střeše ho vyděsí.

Frustrovaného Vojnického (Přemysl Bureš) touha po vyšších ideálech opustila. Zda se tento žárlivostí šířaný něžný barbar s postavou kovboje mohl doopravdy stát Dostojevským nebo Schopenhauerem však není vůbec jisté. V přízračném podsvícení, promoklý a zkroucený, připomíná šílence v kazajce po skotském střiku, před čistou duší Soňou s jejím smyslem pro řád se mění v pokorného beránka, na Serebrjakova křičí ze žebříku - symbolické bašty hrdého sedláka - jako smyslů zbavený. Nehledě na drogový mejdan a koktejl z léků hypochondrického profesora, namíchaný na výsměch jeho podagře,

proteklo Váňovým životem jistě i dost vodky. Hrana parodie a vážnosti je v případě Vojnického existenciální kocoviny často tenká, jeho vyprázdněný pohled v závěrečné scéně ale nakonec status tragického hrdiny potvrdí.

Samolibost egocentrického Serebrjakova (Norbert Lichý) k reakci vyloženě provokuje. Mrzutý stařec nekompromisně uplatňuje nárok na povinnou úctu vůči své osobě a fakt, že na své konto promarnil šance druhých, vystihuje lakonickým popěvkem „This is the my way...“. Z jeho střetů s Vojnickým cítíme srážku dvou světů, světa iluzí o vlastní důležitosti s každodenní životní realitou. Tento konflikt ostatně po celou dobu zaznívá i v hudebním podkresu, sestaveném Jakubem Kudláčem. Akordeon navodí atmosféru ruského venkova, úryvky klasiky "velké umění" v nepovolaných rukách, náznaky anglických hitů volání velkoměsta.

Markéta Haroková, Jelena s labutími pohyby a výrazem nepřekonatelné nudy připomíná umělou květinu, obletovanou zpitomělým lidským hmyzem. Ožije, až když zavětrí vzrušení z dívčích tajemství a rozehraje s Astrovem eroticky podbarvenou scénu s mapami, asi nejoriginálnější nápad celé inscenace.

Nonšalantní Astrov (Tomáš Dastlík) v brokátové vestě před ní stylem smyslného kouzelníka odhaluje tubus a ukryté mapy jako svá nejintimnější tajemství a dostává Jelenu na lopatky - obrazně i doslova. S rozmrzelým výrazem posléze naznačí, že pod načančanou slupkou našel to, co čekal. Jelenina překotná vstřícná reakce má energii směšně neomaleného uragánu, dráždivé fluidum se rozpouští v trapnosti. Z „epizodní postavy“ paní Serebrjakové nemůže být nikdy nic jiného než Serebrjakův přívěšek a už se neptáme, proč si nechá manželovy ponižující vrtochy líbit.

Předčasně dospělá Soňa (Pavla Gajdošíková), opuštěné dítě toužící po lásce, se v Jelenině přítomnosti odváže. Pubertální rozjívěnost jak okoukaná z dívčí talkshow, patetická vášeň ve stylu červené knihovny, pionýrské nadšení pro Astrova-ekologa, všechny tyto komické polohy vystřídá v energických výstupech, aby se nakonec stala zodpovědnou paní domu.

„Nic naplat, musíme žít!“ prohlásí za všechny nad zúčtováním Má dáti – Dal a uzavře kolotoč zjitřených vášní, na kterém se dobře pobavíte, přestože se vám zároveň pěkně zatočí hlava.

Veronika Boušová / iDivadlo.cz / 4. února 2014

Ostravské inscenaci Čechovova Strýčka Váni nelze upřít originalitu

Čechovovy komedie bývají, pokud jde o text, sázkou na jistotu. Co se týká formy, ve snaze o nové uchopení „staré“ látky jde často o experiment. Divadlo Petra Bezruče má nově na repertoáru Strýčka Váňu. Hru Antona Pavloviče Čechova Strýček Váňa v překladu Leoše Suchařípy v ostravském Divadle Petra Bezruče režíruje Štěpán Pácl.

S Čechovem se na jevištích setkáváme v podstatě ve dvou polohách: buď režiséru a hercům poslouží hlavně coby předloha pro nejrůznější stylizace, režijní ilustrace a herecké komentáře, nebo se inscenátoři vydají cestou realistického civilního herectví a snaží se o věrohodný obraz života. V prvním případě se divák překvapen formou plnou symbolů často v průběhu představení ptá, proč se to či to na jevišti děje. Ve druhém případě se režisér svým způsobem stáhne do pozadí, a nechá tvořit herce s důrazem na prožitku a ne na ilustrace prožitku. Páclův Strýček Váňa patří k těm prvním případům.

Zcela jasně a srozumitelně zní z jeviště režisérův hlas a názor, se kterým zobrazuje vnitřní pochody jednajících postav. Také ty jsou v jednotlivých hereckých zpracováních podány originálně a zřetelně. Každá z nich však jakoby po jevišti chodila sama. A stálá stylizace do podoby vyjádření hlavního rysu postavy celku škodí. Inscenátorům jde především o vnitřní myšlenkové a emoční pochody aktérů příběhu v každé situaci než o živý a vyvíjející se proces vzájemných vztahů. Vyobrazení těchto vnitřních pochodů je provedeno s tak silným zvýrazněním charakterů a povah, že se blíží téměř ke karikatuře či jakémusi grotesknímu panoptiku.

Serebrjakov Norberta Lichého je autoritativní starý a unavený muž, kterého kromě vlastního klidu už nic nezajímá. Herec sám jako jediný mezi všemi ostatními účinkujícími také svoji postavu nekomentuje, ale prostě a věrohodně hraje. Všichni ostatní, snad s výjimkou Kateřiny Krejčí v roli Mariny, pak předvádějí místy až krkolomné kreace, které sice vypadají na jevišti skvěle, ale jsou povětšinou jen vnějším gestem.

Serebrjakova manželka Jelena Markéty Harokové je afektovanou, znuřenou, sexuálně frustrovanou mladou ženou starého muže, její herecký part je však zase jen spíše koncentrovanou formální kreací. Po jevišti sice chodí ztělesněná nuda, ale to je málo. Lékaře Astrova hraje Tomáš Dastlík. To, že se bojí své lásky k Jeleně, se mu daří sdělit zdařile, jeho vrcholnou scénou však není dialog s Jelenou, ale opilecké orgie s Vojnickým se zvukovou kulisou bouře a Astrovem krkolomně šplhající po laně. Stejně jako Dastlík, i Přemysl Bureš v roli Vojnického hraje s maximálním nasazením, které musí publikum oslovit, nicméně i zde často padne otázka, proč zrovna dělá to či ono. Celkem zajímavý je posun postavy Soni v podání Pavly Gajdošíkové. Nejde tu o vyobrazení věřící dívky šířící naději, že Bůh nakonec všechno zlé v dobré obrátí, ale o ztělesnění nešťastné lásky. Dokladem je téměř sopečná erupce vzteku a zoufalství ve chvíli, kdy převrácením a třískáním jedné židle po druhé o podlahu vyjadřuje pocity prýšticí z její neopětované lásky k Astrovovi.

Zajisté, režisér i herec mají plné právo vyjadřovat svůj názor na to, jak se postavy v dané chvíli cítí. Nebezpečí, které tu číhá, se však nazývá samoučelností. Samoučelné je i páraní šály, kterou od začátku představení plete služka Marina v podání Kateřiny Krejčí. Metafora splétání vztahů pomocí nekonečného vlákna proplétaného přes lidi i dveře na jevišti je sice efektní, ale to je vše. Je popisná a navíc se blíží

k banalitě. Představitel hlídače Michal Sedláček je dobrým klavíristou, dostává tedy kostým připomínající Beethovena, a hraje na klavír. Je to originální, je to efektní, a velmi působivé. Opět jde ale o samostatný fragment.

Celý Strýček Váňa u Bezručů je svým způsobem strhující podívaná. Je dokladem bohaté režijní invence a bohatého rejstříku hereckých prostředků, ukázkou toho, co všechno současný soubor Divadla Petra Bezruče umí a co všechno dokáže vymyslet režisér. Jen to všechno jaksí slouží právě tomuto cíli.

Ladislav Vrchovský / Rozhlas.cz / 28. ledna 2014

Emocemi protkaný Strýček Váňa v Divadle Petra Bezruče

Třetím bezručovským titulem v této divadelní sezóně je proslulá hra A. P. Čechova Strýček Váňa a strhává na sebe pozornost nejenom skvělým herectvím. V pátek 13. prosince měl v Divadle Petra Bezruče premiéru Strýček Váňa. Pro někoho datum nešťastné, avšak pro toto divadlo určitě ne.

Ocitáme se na statku bývalého, dnes už velmi nemocného profesora Serebrjakova, který se vrací zpět na venkov, aby zde dožil společně se svou mladou a krásnou manželkou Jelenou. Statek je spravován bratrem Serebrjakovy zesnulé ženy Ivanem Vojnickým, který je jinak také svou neteří Sofii přezdívaný jako strýček Váňa. Známy Čechovův příběh vypráví o hledání smyslu života, o uvědomění si všech promarněných šancí a také o nenaplněné lásce, kterou je příběh prostoupen ze všech stran.

Začíná se už při prvním zvonění, tedy ještě tehdy, když nejsou všichni diváci usazeni na svých místech. Skrz jedny z mnoha dveří, které se na jevišti nacházejí, vstoupí hlídač (Michal Sedláček) a začne hrát na piano tak, že místy připomíná samotného Beethovena. Scény jsou propracované do nejmenších detailů. Někdy padá omítka ze stropu, někdy se odlupuje ze stěn, pak zase skrz rozbitou střechu prší a i přes snahu zachytit kapající vodu v lavoru je nakonec moko úplně všude. A právě většinu scén, které se odehrávají během bouřky, si určitě zapamatujete, například opileckou scénu doktora Astrova nebo jednotlivá entrée hlavních postav.

Příběh pozvolna vrcholí v momentě, kdy si Serebrjakov zavolá všechny do salónu, aby jim oznámil, že dle jeho názoru je nejlepší statek prodat. Na odpor se mu silně postaví Ivan, který se uchýlí až k pokusu o profesorovu vraždu. Nakonec však každý z určité části dostane to, co si přál, i když si většina své břímě nese dál. Profesor a Jelena odjíždějí z venkova, Ivan společně se Soňou se vrací zpět do byrokratické rutiny a doktor Astrov? Po eskapádách, kdy se vykašlal na svou profesi kvůli lásce k Jeleně, se opět navrácí ke své doktorské praxi a také ze statku odjíždí.

Je třeba ocenit práci se světlem, ať už ve scénách, kdy by měla světla připomínat ranní slunce, či během bouřky, když vrhají někdy až strašidelný stín na vcházející postavy. Zajímavý je také nápad umístění houpačky doprostřed jeviště. Díky ní nepůsobí dění na jevišti ploše.

Strýček Váňa v Divadle Petra Bezruče stojí především na vynikajícím herectví všech zúčastněných. Charaktery postav byly dokonale propracované a co více, každému herci jeho postava skvěle sedla. Nemusím zmiňovat, že na roli profesora Serebrjakova se z hereckého ansámblu divadla nehodí nikdo lépe než Norbert Lichý, o tom není pochyb. Také Pavla Gajdošíková, která ztvárnila jeho dceru Sofii, předvádí velmi dobrý herecký výkon, byla na ní vidět urputná snaha získat svou lásku a zároveň zoufalství, když zjistila, že se jí to nemůže nikdy povést. Markéta Haroková, znuďená Jelena bloumající po statku nakonec přesvědčí jak diváky, tak sama sebe o tom, že není tak zcela ztracená. A samozřejmě také Přemysl Bureš, jehož Ivan Vojnickij je přesně takový, jak jsem si ho představovala, když jsem Čechovovu hru četla. Hodný, ale s velkým vnitřním vypětím a zmatením. Právě tato role v sobě skrývá nejvíce psychologických rozporů a v inscenaci je to jasně vidět.

Čechov nezklamal! Už můžu jen dodat, že dle mého názoru bude mít tato hra mezi diváky velký úspěch.

Veronika Svobodová / Generace21.cz / 10. ledna 2014

V divadle Petra Bezruče sténaly bolavé ruské duše

Na námět ruského spisovatele Antona Pavloviče Čechova odehrálo 18. prosince Divadlo Petra Bezruče v Ostravě představení Strýček Váňa. Hra měla premiéru už 13. prosince, ovšem i tentokrát dorazilo do divadla dost lidí a místa byla zabrána zřejmě do posledního.

V hlavní roli, tedy strýčka Váni, se představil Přemysl Bureš. V roli starého profesora potom hvězda ostravského divadla Norbert Lichý, roli jeho mladé ženy ztvárnila Markéta Haroková, doktora, který je společně se strýčkem Váňou zamilovaný do profesorovy ženy, si zahrál Tomáš Dastlík a aby toho nebylo málo, Pavla Gajdošíková představovala dceru profesora, která je pro změnu zase zamilovaná do doktora.

Představení samotné bylo pojato docela klasicky, žádné velké výmysly ve stylu Hamlet jezdí v autě nebo podobně se nekonal, což bylo asi taky pro celou hru dobře. Bylo tím aspoň umožněno dát prostor výkonům ostravských herců, kteří jak známo patří ke špičce v republice. A bylo to také znát, odehráli skvělé představení. Do publika přímo sálala energie z pódia. Že opravdu předvedli, co mohli, dokazuje i to, že ve mně celá hra vyvolala spoustu otázek a skoro až bezesnou noc plnou přemýšlení.

Takto asi dokonale zachytili ducha Čechovových her. Není to rozhodně nic, co by ve vás způsobilo nějakou radost nebo nadšení. Naplno se projevil „bolavé ruské duše“. Problémy, které řešili a řeší Rusové osamocení v rozlehlé zemi, pocit zbytečnosti, nesmyslnosti a krutosti života. Dále se objevilo třeba i téma odlesňování a podobně. Věci, které zasahují i nás, ale zasazené do depresivního prostředí ruského venkova.

Celkově by se dalo tedy říct, že rozhodně doporučuji navštívit toto představení, ovšem raději si předem řekněte, jestli máte nebo nemáte na tato ruská dramata žaludek.

Mojmír Machovský / Studentpoint.cz / 4. ledna 2014

Čechov u Bezručů ždímá emoce

Roztoužená sezóna u Bezručů pokračovala v pátek 13. prosince premiérou Čechovovy hry Strýček Váňa pod režisérským vedením Štěpána Pácla. Byl to šťastný výběr? Dočkáme se po již kultovním Evženu Oněginovi dalšího velkého divadelního hitu z pera ruského klasika?

Zdánlivě jednoduchý příběh nabízí celou řadu příležitostí pro „intimně“ vypjaté odhalování kdesi v nitru ukrytých problémů jednotlivých postav. Na venkovském sídle již penzionovaného profesora Serebjakova (Norbert Lichý) se setkává zajímavé panoptikum postav – o sídlo se starající Ivan Vojnický přezdívaný strýček Váňa (Přemysl Bureš), který je zamilovaný do profesorovy ženy Jeleny (Markéta Haroková), jenž poblouznila hlavu také lékaři Astrovi (Tomáš Dastlík), ke kterému pro změnu cítí lásku mladičká a nevinná Soňa (Pavla Gajdošíková).

Každá z postav v sobě nosí určité ninterní břímě, které je ve správný čas obnaženo, především prostřednictvím opravdu emocionálně expresivních scén. Celá tato erupce končí nezdařeným pokusem o vraždu profesora ze strany Váni, po němž se manželský pár vrací do města. Všechny osoby se jaksi dostávají zpět na začátek celé inscenace, aby v sobě opět nechaly bobtnat nebezpečné a nevyřešené křivdy.

Silné a diváky pocitově ždímající momenty ostře kontrastují s chvílemi až groteskně odlehčenými. Tvoří se tak určitá hradba zabraňující semletí destruktivní lavinou a zároveň zvýrazňující a dodávající punc jedinečnosti psychologicky napjatým scénám.

Na jevišti je čas od času vyloženě přeplněno, ale právě ony komornější situace za účasti jen několika málo protagonistů se stávají těmi nezapomenutelnými – Váňův monolog, výbuch jinak klidně působící Soni či dialog mezi Vojnickým a lékařem Astrovem. Momenty, které se vám bezesporu nesmazatelně vryjí do paměti.

Celá herecká skvadra v čele s Přemyslem Burešem předvádí vsutku impozantní výkon podporující vyznění díla... jen těžko zde někoho vyzdvihovat. Všechny uvedené faktory pro mě ze Strýčka Váni dělají prozatím to nejlepší, co Bezruči v letošní sezoně uvedli. Již teď si troufám tvrdit, že se dočkáme mnoha a mnoha repríz. A to zaslouženě.

Adam Stavárek / Sokolska33.cz / 16. prosince 2013

Překvapivý, strhující Strýček Váňa u Bezručů: Výbušná autorská jízda s mistrovským herectvím

Emocemi natřískané atmosférické drama, kde se každou chvílí odlupuje omítka a herci dokážou vybuchnout jako parní kotel. Tak by se dala popsat nová inscenace Strýčka Váni, slavné hry Antona Pavloviče Čechova v režii Štěpána Pácla, která měla v pátek premiéru v Divadle Petra Bezruče. Inscenace je v mnoha ohledech obrovským překvapením a určitě se o ní bude ještě hodně mluvit.

Strýček Váňa je druhým kusem v rámci Roztoužené sezóny. Čechovův klasický psychologický konflikt o smyslu lidského života, jeho promarnění, obětování se a neopětované lásce se v podání ostravského divadla proměnil ve skrumáž emocí, v expresivní grotesku napjatou mezi naturalismem až k absurdnímu dramatu a našponovanou autorskou vizí.

Strýček Váňa u Bezručů, to je herecká smršť, přehlídka grandiózní práce s napětím vykresleném do nejmenších detailů – od věčného zakopávání o skrčený koberec až po práci s proklatě nízko položenými reflektory.

Hrací plocha je striktně vymezena velkým obdélníkovým rámem, je naturalisticky vykreslená, ale působí jako věčná kulisa chátrajícího statku s velkorysým prostorem, rozlehlou síní a obrovskými dvoukřídlovými dveřmi. Ze stropu věčně něco padá a všichni tam s obavami koukají. Ale je to také hrušeň nebo jabloň, na které visí houpačka. Herci mají o to „větší ramena“, aby tento rám vyplnili a přetavili v dramatickou souhru. Pěkně si emoce vychutnávají, podrží a leckdy i podusí uvnitř sebe, aby je opětovně s o to větší razancí vrátili nebo změnili v agresivní přihrávku.

Režisér přitom publikum vtahuje do svého příběhu pozvolna. Zvonění teprve svolává diváky na svá místa, ale v sále už se hraje! Hlídač a klavírista (Michal Sedláček) navozuje atmosféru ještě než si usednou. Páclův statek žije i mimo striktní program a pak už nezbyvá, než se jen více ponořit do přehlídky herectví s celou řadou nezapomenutelných scén.

Seberjakov v podání Norberta Lichého je ten zlý. Jeho majestátní postava je ještě více zveličena na pozadí pokřiveného zrcadla. Vojnickij, kterého hraje Přemysl Bureš, je ten hodný, jakýsi lesní muž v nejvíce strohém kostýmu a s nejvíce psychologickým herectvím. Ale to mu nebrání, aby se objevil v krajně vypjatých situacích, třeba ve výlevném monologu za průtrže mračen, kdy reflektor kreslí na pozadí scény jeho obří skrčený stín. Muž, který se nedokáže odlepit a má svázané ruce, i když to v něm přesto vře, ve vrcholné chvíli vstoupí do laboru s vodou, která během bouřky neustále crčí, a vyzná lásku Jeleně. Norbert Lichý hraje už jen dikcí svého tlumeného sytého hlasu, bravurní studii je jeho práce s rekvizitou, kdy s pomocí jednoduchého gesta promlouvá i pouhá rekvizita v jeho ruce, stařecká hůl.

Emoce jsou nesnesitelné, skoro jako na zdivočelém Balkáně. Profesorova žena Jelena (Markéta Haroková) je ztělesněná ležérnost, pluje otráveně a zrudně dusným podnebím, jako by se každou chvíli měla zhroutit, ale zdánlivě udušený vnitřní neklid ani ji nenechá vydechnout a bizarně vládne jejími údy. Soňa (Pavla Gajdošíková) vzkypí udušeným hněvem v okamžiku svého monologu, či možná dialogu s židlemi, které jednu po druhé ve vzteku odhazuje za sebe, aby je pak pokorně pokaždé přinesla zpět.

Štěpán Pácl má evidentně smysl pro scénický efekt a v okamžiku, kdy je příležitost, rozpoutá na jevišti jednu z nejefektnějších bouří, kde se za hrůzostrašného hromobití a blýskání postupně zjevují ve dveřním rámu hlavní postavy. Neméně silná je scéna s opilým doktorem Astrovem (Tomáš Dastlík) a Vojnickým, možná inspirovaná divokými večírky současnosti, kde se rozsypané léky od chorobami prolezlého Serjabina stanou opojnými drogami smíchanými s vodkou. Astrov po nich vyšplhá až k vrcholu houpačky, na které se předtím bizarně zmítala Jelena odmítající dvoření Vojnického.

Herecké výkony jsou fantastické, téměř každá situace a poloha je pozoruhodná a řada z nich se divákovi musí vrýt do paměti. Třeba už jen ty hrátky s klubkem a štrykující Marinou (Kateřina Krejčí). Závěr připomíná scénu jak z Orwellova 1984, kdy Soňa s Vojnickým sedí za stolem a vybledlé emoce proměnili za byrokracii. Mimochodem, píše dopis Jiřímu Nekvasilovi, možnému spasiteli? Závěrečná bláznivá střelba, to už je jen nutný dodatek k šílenému „drajvu“ z první části. Vojnický se stává stejně bláznivým jako všichni obyvatelé statku a v byrokratickém finále vypadá, jako by prošel lobotomií.

Strýček Váňa je velké překvapení a Čechov snad ještě nebyl v Ostravě inscenován s tak razantním vtáhnutím do děje. Rozhodně vybízí k dalšímu zhlédnutí a možná může být lepší, až se kus ještě více vyhraje a usadí. Nepochybně.

Martin Jiroušek / Ostravan.cz / 14. prosince 2013